

NC

480

9642.

DE
**REBUS GESTIS ARABUM
ANTE CRISTUM NATUM.**

**DISSERTATIO
INAUGURALIS**

QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
ORDINIS AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM
IN

UNIVERSITATE LITTERARIA
FRIDERICA GUILIELMA

AD SUMMOS
IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE CAPESSENDOS
D. II. M. JANUARI A. MDCCCXXXV.
IN AUDITORIO MAXIMO

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

JOANNES SEEMANN
BORUSSUS.

OPPONENTIBUS:

ADOLPHO SCHMIDT, PHIL. DR.
FERDINANDO WEILAND, PHIL. DR.
GUSTAVO BOECKH, PHIL. CAND.

D. Ne 480

BEROLINI,
TYPIS NIETACKIANIS.

ANNE CHRISTINA NATALIA
MILITIAE CAESARIS ARABUM

JOHANNES KEPLER

INSTITUTIONES
ARITHMETICAE

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

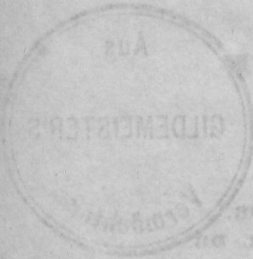
IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

IN ARITHMETICIS
ARTIBUS

ARITHMETICA

ARITHMETICA

VIRIS
ORNATISSIMIS AC ILLUSTRISSIMIS
LUD. NICOLOVIUS

ET

HENR. SCHMEDDING

**HUNC LIBELLUM,
GRATI ANIMI DOCUMENTUM,
QUA CONVENIT OBSERVANTIA**

D. D. D.

AUCTOR.

Arabes quantum, armis prospere cedentibus, ad commutanda multarum terrarum instituta contulerint, quanta cura iidem tum, cum litterae apud reliquos populos incultae jacebant, disciplinas cunctas complexi sint, nemo est, qui nesciat. Nihilominus primordia historiae eorum semper tam levia esse visa sunt, ut omissis, quae apud veteres hic illic disjectae inveniuntur, de iis enarrationibus, quaestionis, quid veteres de indole, moribus et rebus gestis Arabum tradiderint, num ille populus per totius historiae decursum semper sibi constituerit, parum rationem habitam esse confitendum sit. Quod eo magis est dolendum, quo frequentiores viros doctissimos in illam sententiam abeuntes videmus, Arabiam plures Niebuhrii, Burckhardtii-que similes desiderare, priusquam, qua veteres illius terrae incolarumque notitia imbuti erant, eadem nos quoque exornatos esse, gloriari poterimus. Hinc consilium, veterum de Arabum rebus gestis relata colligendi et digerendi, mihi obortum est. Praeterquam, quod ignotissima quaeque mentes nostras mire quam allicere valent, illud quoque non mini-

mos animo ad proposita exsequenda stimulos ad-
 movit, quod praeceptor meus clarissimus Ritterus
 eandem rem dignam habuit quam ingenii acumini
 submitteret (1). Haec commentatio res Arabicas
 usque ad Christum natum continebit, dum id ago
 ut secundo specimine, quaenam Arabum conditio
 inde a Christo nato ad Mohamedum usque fuerit,
 exponam, praesertim cum vir doctissimus, Boeck-
 hius inscriptiones Bostricas perfacili animo adhi-
 bendas mihi obtulerit. Quodsi obtinero, ut histo-
 riae geographiaeque veteris studiosis aliquid sup-
 peditem, quo in quaestionibus suis vel aliqua ex
 parte sublevari possint, tirocinii nunc depositi haud
 me poenitebit.

Utri terrarum parti peninsula Arabica in confinio
 Africae Asiaeque sita adnumeranda sit, haud facile
 dijudicatu est. Ora triplex, sinus ad intimam ter-
 ram usque progredientes, insulae passim dispersae
 Arabiam a vasta illa mole, quam omnes Africae re-
 giones prae se ferunt, longissime removent et Pli-
 nio jam terrae forma Italiae instar expressa esse
 visa est (2). Neque vero cum peninsula Indica

(1) Abhandlungen der Berliner Akademie. Jahrgang 1824.

(2) Hist. natur. VI. 28. „Ipsa vero peninsula Arabia inter
 duo maria Rubrum Persicumque procurrens quodam naturae ar-
 tificio ad similitudinem atque magnitudinem (?) Italiae mari cir-
 cumfusa, in eandem etiam coeli partem nulla differentia spectat.“

aquosâ Arabia, si imbres tropicos rivulosque aut arena aut mari vicino absorptos exceperis, sitiens apte conferri potest. Arabiam Africam minorem optimo nostro jure dicere possumus, quia miram quandam similitudinem inter imaginem Africae et effigiem Arabiae cuneatim in mare procurrentis conspicimus. Peninsulae Italicae septentrionalis pars populis peregrinis semper patebat et Celtas Pelasgis commixtos linguam vernaculam mutavisse, opinio est, cui viri doctissimi omnes ad unum, opinor, hodie assentiuntur. Orphei Pieridumque nomina nos adducunt, ut statuamus, superiores Graeciae incolae antiquitus ad majorem disciplinae, quantulaeunque fuit, gradum provectos plurimum ad animos omnium Graecorum leniendos contulisse. Simile quid etiam in Indica peninsula animadvertimus, ubi migratio populorum a septentrione ad meridiem facta esse videtur (3). Aliter autem peninsula Arabica se habet. Montes, quorum cacumina satis edita neque arboribus neque pabulo laeto obsita sunt, continuo jugo a sinu Arabico usque ad Persicum porrecti septentrionem versus planitie illa invia, cui desertae nomen inditum est, excipiuntur et Arabiam felicem ab irruentibus populis satis defensam ad insulae rationem a reliquis secernunt terris. Hinc factum est, ut Arabiae populi ex australibus peninsulae partibus ad septentrionem migraverint, id quod Arabiam Italicae, Graecae et Indi-

(3) Heeren Ideen I. Th. 2te Abth. pag. 254.

cae peninsulae opponit. Herodotus (4) apud Phoenices, inter quos Arabesque maxima haud dubie morum linguaeque similitudo intercedebat, famam satis vulgatam esse narrat, se maris Erythraei accolae olim fuisse. Similem sententiam de Phoenicum originibus Strabo Justinusque proferunt (5). Arabes meridionalem terrae suae partem primo incultam ibique regnum esse conditum, credidisse ex Abulfeda (6) cognoscimus. Si vero Arabes fines suos a mari Erythraeo, id quod reliqua disputatione magis evictum iri, arbitror, protulerunt, Arabia idem quod Aegyptus confinis perpessa est. Quis enim nescit, inter veteres scriptores convenire, populos Aethiopicos Nili cursum secutos primo Thebas tum Memphin condidisse? Hoc quoque modo peninsula Arabica ad Africam pertinuerit. Quamvis Arabum patriam in ora maris Erythraei Persicique posuerimus, nagari tamen non potest, vetustissimis jam temporibus multas hujus gentis expeditiones, quae septentrionem spectaverint, factas esse.

(4) VII. 89. Οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκειον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ. Hoc loco autem mare Erythraeum mare Indicum est, ut I. 202. II. 11. 102. III. 93. VII. 80.

(5) Strabo edit. Koray. 766. 784. Justin. XVIII. 3.

(6) Historia anteislamica edit. Fleischer. pag. 115. „Ex libro Ibn Sadai discimus, primum in El Jemen migrasse sedemque ibi constituisse post linguarum confusionem et filiorum Noachi dispersionem Kahtanum (cfr. Genesis X. 26. Mannert Geographie der Griechen und Römer Tom. VI. pag. 6. ältere Ausgabe) filium Eberi. Kahtan hiece primus terram El Jemen regio nomine sibi subditam habuit primusque diademate ornatus est.“

Hinc linguarum, quas Semiticas vocamus, explicari potest similitudo, etsi populi, prout agros montuosos oramve maritimam nacti sunt, prout indigenarum propria receperunt, tam novam sibi induerunt formam, ut affinitas cum Arabibus intercedens docto tantum perscrutatori appareat. Neque vero solum illis temporibus, de quibus nulla jam exstat memoria, Arabes mirum in modum agiles sedes suas relinquabant, sed etiam, postquam regna exorta sunt, postquam populi olim pollentes esse desierunt, Arabia incolas suos emittebat. Arabum fines longissime patere jam veteres tradiderunt. In monte Amano (7), in Mesopotamia (8) in Aegypto (9) Arabes inveniuntur. Gentibus his agricultura neglecta vagis alendisque gregibus deditis natura quasi insitum erat, mercaturam exercere. Tum accedit, quod Arabes vicini erant populorum, qui aut opibus et divitiis ut Indi et Aethiopes aut artibus ut Aegyptii et Babylonii summum ad splendorem elati sunt. Neque Persis (10) neque Aegyptiis (11) ad merces

(7) Plin. VI. 28. Plut. Pompej. c. 39.

(8) Xenoph. Anabes. I. 5, 1. Plin. VI. 26. Strabo XVI. 747. 749.

(9) Strabo XVII. 803. 815. 816.

(10) Strabo XV. 734. Ἀγοραῖς δὲ (Persae) οὐχ ἀπτοῦται, οὔτε γὰρ πωλοῦσι, οὔτ' ἠνοῦνται.

(11) Heerens Ideen Tom. II. p. 705 seqq. Vellem, vir doctissimus totam Aegyptiorum mythologiam, quae maxima, quam potuit, cura agriculturam complectebatur, respexisset. Praeter Herodotum (IV. 42), qui Phoenices, non autem Aegyptios Nechone auctore Africam circumnavigasse narrat et Diodor. I. 67, ubi de Psam meticho peregrinis Aegyptum recludenti agitur, Strabonis XVI. 803

permutandas proclivibus Arabes et consanguinei eorum Phoenices omnes finitimos visendi provinciam subierunt. Ab Arabibus solo arenoso calorique ferventissimo assuefactis omnes difficultates, quibus peregrini a terra eorum deterrebantur, facile superabantur, praesertim cum itinera noctu facta ad cursum stellarum dirigerent (12). Vias per deserta ducentes stationesque quotidianas Arabum jam a veteribus descriptas studiis Heerenii, Mannerti et Ritteri ad usum tabularum itinerariarum (*Wegecharten*) apud omnes gentes nomadicas jam multis saeculis ante Anaximandrum obviarum animum atendentis optime novimus. Num Arabes navibus quoque merces pretiosissimas invexerint, quaestio est difficillima et ante omnia, id quod Mannertus neglexit, singula historiae tempora distinguenda sunt. Quanta audacia gentes barbarae oras tantum legentes lintribus fragilibus utantur, omnes sciunt; aliud autem est cymbis praeter oras navigare rapinasque exercere, aliud justis navibus se alto committere. Nunquam Arabes Nabataeos mari rubro adjacentes ante Augusti tempora tantam navium vim sibi com-

815. 816 ratio habenda erat, referentis, terram inter Nilum et sinum Arabicum interjacentem ab Arabibus obtineri, Coptique urbis incolas ex Arabibus Aegyptiisque commixtos esse. Quare contendendo, omnia in Aegypto commercia a peregrinis facta esse, cum Phoenices Graecique mare, Arabes autem merces, quae terra importabantur, permutandas sibi poposcerint. Quis enim Aegyptiorum scaphas (Herod. II. 96) ad commercia potius quam ad usum quotidianum Nilo super ripas effuso retulerit?

(12) Diodor. II. 54. Plin. VI, 23. Sed quia major pars itineris confit noctibus propter aestus et stative dies absumuntur.

parasse legimus, ut ea freti expeditiones maritimas suscipere potuerint. Mercatura imo terrestri contentis populi remoti, ut Iudi Aethiopesque merces advexisse videntur portusque peregrinorum navibus magis recipiendis, quam suis subducendis inserviisse verisimile est. Cum autem Alexandria sub primis Ptolemaeis tantam operam commerciis navare inciperet, ut illuc omnes nautae confluerent, cum Alexandrinorum classes Strabonis temporibus monopolii Augusti exornatae remotissimam ipsam Indiam peterent (13), Arabum mercatura terrestris summum in discrimen pervenit, et scaphis quanquam exstructis damna resarcire nequeutes ad illam piratarum vitam, quam Strabo et Diodorus describunt, prolapsi sunt. Multum opinionem hanc adjuvant Strabonis singula tempora dirimentis verba (14).

Οἰκοῦσι (Ναβαταῖοι) δὲ καὶ νήσους προκειμένας, οἱ πρότερον μὲν καθ' ἥσυχίαν ἦσαν, ὕστερον δὲ σχεδίαις ἐληίζοντο τοὺς ἐκ τῆς Αἰγύπτου πλείοντας. **Etiam Diodorus (15) temporum rationem habet:** οἱ τὸ μὲν παλαιὸν ἐξῆγον δικαιοσύνη χρώμενοι, ὕστερον δὲ ναγαροῦσιν ἐπετίθεντο καὶ λιπαστικά σκάφη παρασκευάζοντες ἐληίστευσαν τοὺς πλείοντας.

Bona pars Arabum septentrionalium, cum terra agrorum sterilitate incolas frequentes alere non valeret neque omnes in commercia exercenda incumbere possent, militando in exercitiis vicinorum vitam sustentasse videtur. Nunquam autem terra

(13) Strabo II. 118. XVII. 798. Sucton. Aug. c. 98.

(14) XVI. 777.

(15) III. 43.

vel aliqua ex parte natura faultrice soli fertilitate praedita incolas emittere solet. Arcades pauperes apud veteres inopesque Helvetii recentioris aevi sat superque exemplo sunt.

Ubi mercatura, ibi libera quaedam instituta et Phoenicum Carthaginiensiumque regiam potestatem, si qua apud hos populos conspicitur, arctissimis finibus circumscriptam in illam licentiam dynastarum Persicorum non degenerasse, Heerenius docuit. Similia Strabo de Arabibus Nabataeis refert: Reges eorum populares et *ὑπευθύνους* esse, vitamque regum aliquoties sub examen populi vocari (16). Tum rex eorum, ut e ratione Syllaei ad Obodam cognoscimus (17), non minime procuratoris (*ἐπιτρόπου*) cui *ἀδελφοῦ* nomen erat (18), potestati subjectus fuisse videtur. Regnum apud populos Arabicae felicit non unius gentis hereditarium fuisse, sed postquam ad fratres defuncti regis transierit, illi obvenisse, qui primus post regem declaratum e gente optimatum, quaecunque fuit, natus fuerit, erui potest, si Strabonis verba (19) *Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν οὐ καίς παρὰ πατρός, ἀλλ' ὅς ἂν πρῶτος γεννηθῆται τῶν ἐπιφανῶν καίς μετὰ τὴν κατάστασιν τοῦ βασιλέως εἰ Ἀδελφοὶ τιμιώτεροι τῶν τέκνων καὶ κατὰ πρεσβυγένειαν βασιλεύουσιν οἱ ἐκ τοῦ γέ-*

(16) XVI, 387, Οὗτω δ'ὁ βασιλεύς ἐστὶ δημοτικός, ὥστε πρὸς τῶν ἀυτοδιακόνων καὶ ποτ' ἀντιδιάκονον τοῖς ἄλλοις αὐτὸν γενέσθαι. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐν τῶν δῆμων δίδωσιν εὐθύναν. Ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐξετάζεται. Infra de Strabonis Ἀραβικῶν fontibus sermo erit.

(17) Strabo XVI, Josephus Antiqq. XVI, c. 8.

(18) Strabo XVI, 779.

(19) Strabo XVI, 768 et 783.

νοὺς καὶ ἄλλας ἀρχὰς ἀρχοῦσι conferuntur. Num ea res, quod fratres magis quam liberi respiciuntur, ad jus illud leviratus apud multos orientales populos usitatum (20) referri debeat, me peritiores consultioresque discernant!

Ceteroquin Nabataei a Strabone *σώφρονες* et *εὐνομοί* vocati melioribus legibus usi esse videntur, quam reliqui. Nam Sabaeis anxie regem suum custodientibus bona communia mulieresque communes erant (21). Omnibus autem Arabibus calliditatis ignaviaeque nota inusta erat (22).

His missis factis jam ad singulas Arabum res accedamus. Nae ille egregie falluntur, qui unius gentis historiam narratum iri putant. Nil nisi fragmenta nunc hujus modo illius Arabici populi, sive incursionibus vicinos vexavit, sive mercede conductus huic illive auxilio fuit, sive mercibus importatis foederibusque compositis finitimis innotuit, in unum colliguntur. Ne scriptores quidem Arabici, quos adire mihi licuit, de hac historiae suae parte meliora nobis afferunt nisi genealogias, quarum maxima pars ex historia sacra profecta est (23). Incolis Arabiae felicitis et Petreae diversas origines sub-

(20) Michaelis Mosaisches Recht. Tom. II. §. 98—100.

(21) Strabo XVI. 779. 783.

(22) Strabo XVI. 780. οὐδὲ γὰρ γῆν κατὰ γῆν σφόδρα πολεμισταὶ εἰσιν etc. Justinus XXX. 5. Plutarchus Pompej. 67. Crassus 21 sqq. Servius ad Virgil. Georg. I, 57.

(23) Eichhorn monumenta antiquissimae historiae Arabum, pag. 1 et sqq.

jicit Genesis et liber primus Chronicorum (24), quam repugnantiam Abulfeda ita conciliat, ut hos in illorum regnum advenientes faciat (25).

Inter gentes, quibuscum Judaei in deserto circumerrantes conflixerunt, nullam, id quod mirum est, invenimus, cujus nomen vel aliquo modo cum nominibus posterorum Ismaëlis i. e. Arabum Petraeorum cohaereat. Nonne autem commemorandum erat, Israëlitas cum Ismaëlitis (quicumque e duodecim tribubus erant) aut bellasse aut pactum fecisse, siquidem Nabataei, quas regiones postea ab iis occupatas videmus, jam tum temporis incoluissent? At Amalecitarum Edomitarumque mentio fit. Hi autem secundum genealogiam Mosaicam non posterii Ismaëlis, sed populi diversae originis sunt. Hinc adducor ut statuam, Edomitarum (inter quos Arabesque non major similitudo quam inter omnes gentes Semiticas erat) agros olim longius patuisse (26), cum omnem inter Judaeam et mare rubrum intercedentem terram compleverint (27). Postea autem Edomitas bellis Judaicis adritos infractosque esse, unde factum sit, ut Nabataei patria meridionali relicta sedes eorum occupaverint, angustis tantum finibus septentrionem versus indigenis concessis (28).

(24) Genesis X. 25—30. XXV. 12. I. Chronic. I. 19—23, 99—31.

(25) Abulfeda historia anteis. p. 190.

(26) Joseph. Antiqq. II. c. 1. ed. Hudson.

(27) I. Regg. IX. 26. II. Chronic. VIII. 17.

(28) „Josephus prae reliquis frequenter usurpat nomen Idumaeae et plerumque ita, ut partem australem terrae Canaan hoc nomine comprehendat, quam inhabitabant Idumaei.“ Reland. descriptio

Praetereo Josephum, qui in enarrando historiam veterem Judaeorum interdum nonnisi commentatoris partes agit, inter gentes, quae incursionibus, Gideone judice, Judaeam devastaverint (29), Arabes quoque recensentem (30).

Neque mihi audiendi sunt, qui de Arabibus Semiramidis Sesostrisque imperio obedientibus fabulantur.

Nullus autem dubito, quin in fragmento Berosi apud Eusebium (31), licet ne tantum quidem fidei nominibus aut annis a Beroso commemoratis habeam, veri quidquam appareat. Arabes tempore, nescio quo, finitimos et inter eos Babylonios quoque imperio suo coërcuisse, nihil continet, quod rationi repugnet, quamvis gravate illum corruptissimum mutilumque Berosum adeam. De magno autem Arabum imperio ante Davidis Salomonisque tempora vel iis regnantibus ideo non cogitandum erit, quia Davidi signa Judaica a mari rubro usque ad Euphratem fluvium proferenti cum Arabibus aut amice aut hostiliter conflictandum erat, id quod in historia hujus regis, fusius enarrata, non refertur.

Inter opes, quae ad Salamonis aerarium quotannis redibant auri argentique mentio fit, quod reges Arabiae pendere solebant (32). Cum de Ara-

Palastinae I. p. 67. Scriptores veteres ut Strabonem XVI. 760. Nabataeos Idumaeosque confudisse, non mirandum est.

(29) Judices VI. 3. VII. 12.

(30) Josephus Antiqq. V. 6.

(31) Chronic. ed. Arm. I. p. 40.

(32) I. Regg. X. 15. II. Chronic. IX. 14.

bibus sub potestatem Judaeorum redactis nunquam antea sermo sit, illud aurum ad dona voluntaria, non autem ad tributa refero, quae pro venia merces per Judaeam transducendi, dabantur. Potenti Josaphato Arabes eodem modo dona obtulerunt (33). Nescio, an iter reginae Sabaeae ab Abulfeda Balkis nominatae (34) cum pacto inter suum Judaeorumque populum componendo cohaerere credam (35). Joramo regnante (36) Arabes Aethiopibus adjacentes cum Philistaeis conjuncti saevum in modum Judaeam depopulantur filiosque regios necant. Num Arabes mercenarii Philistaeorum (sicut etiam Psammetichus opera eorum imperium Aegypti sibi comparavit (38)] fuerint, non satis liquet.

Prophetae postquam minas in vicinos populos Palaestinae jactaverunt, regem Babyloniorum Arabum quoque terras direpturum esse canunt (39).

Cum historia Assyriae Babyloniaeque maximam partem perobocura sit, scriptores in enarranda eadem re fluctuent, nescimus, utrum expugnator Hie-

(33) II. Chronic. XVII. 11.

(34) Histor. Anteisl. p. 43.

(35) Josephus. Antiqq. VIII. 6. reginam Aethiopiae Aegyptique fuisse scribit, sed tota apud eum narratio interpretem loquam, cujus vestigia noster persecutus est, redolet.

(36) Ab anno 889 — 885 a. Chr. n. Petavius de doctrina temp. II. p. 296.

(37) II. Chronic. XXI. 16. XXII. Arabes hic nominantur

וְדַעַרְבִּים אֲשֶׁר עַל־יַד כּוּשִׁים

Josephus IX. c. 6.

(38) Diodor. I. 67.

(39) Jesaias XXI. 13 — 17, ubi Arabes Idumeae incolae dicuntur, Jeremias XXV. 23 et 24. II. 28.

rosolymorum imperio Arabes revera complexus sit, nec ne. Terram eorum expeditionibus Babyloniorum Aegyptiorumque acerrime se infestantium gravia perpressam esse, ultro apparet. Abulfeda scribit (40): »Postea Nabuchodonosor Arabibus bellum intulit. Plures tribus Arabicae pacem et foedus petentes ad Nabuchodonosorum venerunt, quos ille comiter excepit et in ripa Euphratis considerare iussit, quo loco castra posuerunt, et oppidum condiderunt, quod nomen El Anbar accepit et dum vixit, eodem in loco stationem posuerunt.» Si ille rex Arabibus ad arenae rationem instabilibus novas sedes habitandas dedit, Tigrani posterioribus temporibus idem faciendi exemplum proposuit (41). Judaeis e captivitate reducibus fundamentaque templi jacere incipientibus Arabes una cum aliis populis conjuncti irrisere (42). Num Arabes, dum Judaei absunt, in terram vacuum irruerint et incolis regressis expellendi fuerint, nescimus.

Memoratu dignissima est expeditio Cambysis ad Aegyptum subigendam suscepta, quam Herodotus exhibet (43). Phanes Halicarnassensis regi Persarum dubio incertoque, qua ratione difficultates ipsi desertum peragraturum obvias superare posset, consilia de foedere cum Arabibus ineundo supeditasse dicitur. Quid? Erantne, quaeso, Persae

(40) Hist. anteis, p. 73.

(41) Plut. Lucull. c. 21. Plin. VI. 28. „Multis gentibus eorum deductis illo Tigrae magno.”

(42) Nehem. II. 19. VI. 1.

(43) Herod. III. 4—10.

geographiae tam ignari, ut Babylone expugnata vicini Arabum facti a Graeco demum quodam de populo, qui deserta ultra Euphratem sita incolebat, edocendi essent? Nonne haec de Persarum inscitia enarratio, ut multa, quae de sceleribus Cambysis in vulgus feruntur, ex ore sacerdotum Aegyptiorum Cambysi Persisque iratorum profluxisse videtur, ut nimirum imperitia eorum perstringatur? Quamvis in hanc abeam sententiam, neque foedus Cambysis cum Arabibus ictum neque personam Phanis ideo prorsus ficta esse crediderim, imo nihil obstat, quominus Persas cum populis, per quos transitus in Aegyptum patebat, societatem composuisse et Phaniem consilia Amasis prodendo auctorem evertendae Aegypti fuisse, putemus (44). Inter milites a Xerxe in Graeciam ductos Arabum quoque mentio fit (45), qui ultima in acie collocati sunt, ne Persarum alienarumque nationum equi conspectis camelis consternerentur. Arabes quum Herodotus numero tributariorum eximat (46), non subjecti sed socii a Xerxe in castra ejus adsciti esse videntur, duce Persico iis praefecto. Societas haec e foedere cum Cambyse icto haud dubie profecta maxima, qua potuerunt, fide ab Arabibus observabatur, cum Herodotus hanc populo illi virtutem, alias aeterno

(44) Ctesias ab eunucho Combapheo, non autem a Phane Graeco Aegyptum proditam esse refert. Neque quidquam de foedere cum Arabibus icto commemorat. Cf. *Frgm. Ctesiae* apud Wesselingium pag. 813.

(45) Herod. VII. 69. 73.

(46) Herod. III. 83. 91.

quasi odio in hostes saevienti, insitam fuisse referat (47). Idem scriptor, ubi reditus Darii accurate recenset (48), Arabes magnam thuris vim regi quotannis dedisse scribit (49), Simile quid jam supra de Salomone et Josaphato regibus audivimus. Arabes quaestuosissimi reges vicinos donis sibi conciliare studebant, ne commercia sua, e quibus per pacis tantum tempora multum lucri redundabat, ullo modo interpellarentur. Persis non minus gratum fuisse, Arabes foedere societateque sibi constrictos habere, e taedio, quo Aegyptii rerum novarum cupidissimi imperium Persarum perferebant prodire videtur. Quoties moles bellorum in Aegypto coortorum comprimendae essent, via per Arabiam facienda, aqua commeatusque exercitibus Persicis praebenda erant. His in angustiis Persae amicitiam Arabum quam maxima cura haud dubie retinebant. Nullum equidem apud Diodorum inveni locum, ex quo aliquis demonstrare possit, inter Arabes Persasque controversias unquam exortas esse (50).

(47) Herod. III. 8. Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνδρῶν ὁμοῖα τοῖς μάλιστα. De ratione qua Herodotus Arabica enarravit, optime disseruit: Heyse de Herodoti vita et itineribus pag. 97 sqq.

(48) III, 90—93.

(49) III. 97. Ἀράβιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος. Plin. XII. 17. Mihi ad Persas etiam prius ista portasse, quam in Syriam aut Aegyptum videntur, Herodoto teste, qui tradit, singula millia talentum annua pensitasse Arabas regibus Persarum.

(50) Sententiae quam protuli obstare videtur, quod Diodori editores XV. c. 2. ἐπέμψε δ' αὐτῷ καὶ ὁ τῶν βαρβάρων βασιλεὺς στρατιώτας; emendarunt in ὁ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς. Rhodo-

Jam ad illum pervenimus, cujus expeditiones omnium maxime geographiam ethnographiamque veterem ditarent, Alexandrum dico. Victoria Issensi reportata Tyrum Ol. 112, 1 media hieme (51) obsidere coeperat. Quam quum primo impetu capere nequireret, temporis spatium, quo opera obsidioni insertientia comparanda erant, in Arabes Antilibanum incolentes (52) subigendos consumpsit (53). Num

mano Palmerioque assentitur Wesselingius: Res, de qua agitur haec est. Euagoras rex insulae Cypri per decennium inde ab Ol. 98, 4 — Ol. 101, 1 secundum computationem Isocraticam (Videsis Clintonis fastos Hellenicos ed. Krüger: pag. 291) regi Persarum resisterat. Imprimis Ol. 100, 4 acerrimum Persis bellum exarserat, Euagora magnam copiarum vim comparante. Lectione Diodorea, regem barbarorum a partibus Euagorae stetisse, corruptius nihil cogitari potest, sed num in illa medela, quam editores loco attulere acquiescendum sit, alia quaestio est. Euagoras illos profecto socios sibi conciliavit, qui fortitudinis fama naviumque praestantia ei innotuerant. Nonne autem Arabes vagi parumque certi magis moribus atrocibus rapinisque quam rebus claris metuendi erant? Qua ratione in insulam advenire potuerunt? Arabes Syriae adjacentes camelis in bellis utebantur et Arabes Nabataeos navium multitudine tantum valuisse, ut Euagorae auxilium mittere potuerint, demonstrari non potest. Nihil igitur illa emendatione proficimus. Ne autem frustra viros alias optime meritos attentasse videar, ὁ τῶν Ἀραδίων βασιλεὺς (Aradiorum rex quadraginta sex annis post bellum Cyprium apud Arrianum Exped. Alex. II. 13, commemoratur) propono facili animo illi cessurus, qui me meliora ad hunc locum explicandum adulerit.

(51) Cf. Clintoni fast. Hell. pag. 164.

(52) Cur Arabes hunc montem valle longitudinem versus porrecta a Libano disjunctum inhabitandum sibi delegerint, ex Heerenio Tom. I. pag. 713-765 Phoenicum negotia accurate describenti intelligi potest.

(53) Curtius IV. 2, 24 Libanum horum Arabum sedem fuisse scribit. Arrianus II. 20. Plutarchusque Alex. c. 24

Alexander ob milites XXX necatos ira stimulatus eos adortus fuerit, an potius consilium, Tyrios ab omni commeatu, quem Arabes gregibus abundantes haud dubie oppidanis suppeditarunt, intercludendi exsequi voluerit, discerni nequit. Quaecumque autem causa suberat, undecim diebus praeterlapsis nunc vi nunc persuadendo in ditionem Arabes recepit, insigni pietatis exemplo ibi edito. Alexandrum Aegyptum petiturum Gazaci aliquamdiu comorati sunt (54). Hac in urbe Batis dux Persarum ope Arabum haud dubie sociorum conductitorumque fretus Macedonibus acriter restitit. Arabes excursione facta non solum opera Macedonum incenderunt, sed unus eorum ad id audaciae processit, ut Alexandrum ipsum occidere statueret. Gaza diruta Alexander Arabes Aegyptiis adjacentes, i. e. Nabataeos sibi subjecisse videtur, quia iis Cleomenem Naucratisensem praefecit (55). Magnam thuris vim victis Nabataeis in manus ejus pervenisse, narratione de thure navi ad paedagogum remisso, quam Plinius et Plutarchus exhibent (56) demonstrat. Expeditione Indica finita cum Alexander Babylonem copias reduxisset praeter opera magnifica, quae animo volutavit Arabiam felicem, τὴν Ἀραβίαν τὴν πολλήν imperio suo adjicere voluit (57).

montem Antilibanum nominant. Res tota perobscura est Cf. Mannert. VI. 341 seqq.

(54) Curtius IV. 5. 11. Arrian. expedit. II. 25. 26. Strabo XVI. 759.

(55) Arrian. III. 5.

(56) Plin. Hist. nat. XII. 14. Plut. Alex. c. 25.

(57) Strabo XVI. 741. 785. Arrian. VII. 19. Photius

Si quid e Strabone conjicere licet, Alexander regionem Euphrati adjacentem tumque temporis paludibus, quae ob curam fluminis atque inundationum ejus minime habitam (58) coortae erant, obsitam exsiccare voluit, ut exercitus ea parte Arabiam irrumpere posset. Naves autem copiis praeter Euphratis ripas ducendis omnes res, quae ad bellum gerendum necessariae essent, adveherent. Fortasse Alexander Gerrham urbem mare Persicum adtingentem opulentia mercaturaque florentem aggredi in animo habebat. Mors praematura, qua ille heros oppressus est, Arabiam australem, quae non minus quam India Alexandri expeditione Europaeis reclusa fuisset, caligine eadem, qua antea involvebatur, obduxit.

Cum historiae cursu ad Alexandrum delatus sim, praetermittere non possum, quin locum quen-

—
 biblioth. Tom. I. Nro 91 ed. Bekker. Quid ἡ Ἀραβία ἢ πολλή ἢ ἀπὸ Ἀρριανῶν sit, Schmiederus docet. "Non est Arabia magna ex parte, ut vertit Vulcanius, sed Arabia magna respectu ad parvam illam Arabiae partem quae est ad Antilibanum." Ei assentitur recentissimus Arriani editor Ellendtius. Forsitan aliquis Arrianum III. 1. Schmiedero objecerit, ubi Arabia ab Alexandro occupata τῆς Ἀραβίας τὰ πολλὰ nominatur. Hic autem de rumore in immensum aucto, tanquam omnis Arabia jam Macedoniae esset, quo Aegypti satrapes Alexandro adpropinquante perculsus fuerit, non autem de vero Alexandri facto sermo est.

(58) Fluvium illum autem maxima cura semper indiguisset ne regio adjacens fluviique altitudinem non excedens stagnis occuparetur, e Strabone XVI. 740 videmus: *χρεία δὲ ἐστὶν ὑπογυρίας μεγάλης. Βαθεῖα γὰρ ἡ γῆ* seqq.

dam Servii perpaucis explicem (59). Verba ejus sunt: „Molles ideo, quod sub aëre clementiore sunt, aut, quod Alexander Macedo dicitur obscoenos omnes de exercitu suo segregatos illic condidisse.“ Condere homines contentim, si casus quartus cum praepositione additur, dictum ut, captivos in vincula, in carcerem, in custodiam condere (60), nostro loco de colonia aliquo deducta (61) usurpatum esse potest et Alexandrum milites seditiosos senioque confectos in colonias distribuisse, res notissima est. Quia coloniae in terras nonnisi expugnatas mittuntur, Arabes felices autem Macedonibus nunquam paruerunt, doctum Servium aut ineptire aut certe falli judicandum esset, nisi locus quidam Plinii (62) in promptu esset, quo, Servium quodammodo defendi posse, arbitror. Inter Eulaeum Tigrinque confluentes, Plinius refert, urbem Characem fuisse, cui Alexander Durinis inutilibusque militum eo deductis suum nomen indiderit. Postea illam urbem ab Antiocho quarto (63) re-

(59) Servius ad Virgil. georg. I. 57. „India mittit ebur, molles sua thura Sabaei.

(60) Livius XXVI. 24. XXVI. 16. XXXI. 23.

(61) Servius ad Virgil. Aeneid. VII. 303.

(62) Plin. VI. 27.

(63) Sic legendum esse censeo, quamvis omnes Plinii editiones „Antiochus quintus“ exhibeant. Plinius enim capite sequenti, Antiochum Epiphanem i. e. quartum, Characem urbem, fortasse, cum Persida divitiarum causa peteret, primo exquisivisse narrat. Antiochum autem quintum, cui Eupatoris cognomen erat, puerum biennio post patrem mortuum Demetrius Seleuci filius anno 162, a. Chr. n. una cum Lysia, quo duce Eupa-

stitutam Antiochiamque nominatam esse, denique autem Pasinen regem finitimorum Arabum illius curam egisse aggere fluvii urbem inundare solitis obstructo. Cum Plinio teste hoc oppidum ab Arabibus inhabitatum finis Arabiae felicitis fuerit, Servius Plinium fortasse respiciens, jure quodammodo ab Alexandro coloniam in Sabaeos i. e. in Arabiam felicem missam esse dicere potuit. Tum vox „obscoenus“ idem quod Plinii „inutilis“ valuerit. Nescio, quidni Servius causam, cur Sabaei molles vocati fuerint, investigans prima explanatione, quacum Strabonis verba (64): *Διὰ δὲ τὴν ἀφθονίαν τῶν καρπῶν ἀργοὶ καὶ ἡδαιμοὶ τοῖς βίοις εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι* mire quam congruunt, contentus fuerit.

Alexandro mortuo Ptolemaeus praeter Aegyptum Arabiae quoque partem, quam Macedo ditionis suae fecerat, sortitus est (65). Quum Antigonus Ol. 117, 1. anno 312 a Chr. n. Phoenicia Syriaeque potitus esset, Arabes in manus ejus venerunt. Quos quum minus, quam vellet, favere sibi videret, expeditionem Athenaeo, tum Demetrio duce, qui annum vicesimum secundum egit, adversus eos parat. Diodorus (66) praeclaram ejus rei imaginem, ex qua multum lucrari possumus oculis nostris repraesentat, quamvis, vera falsis immixta esse, non infitandum sit. Primo cognoscimus, Arabiam

tor cum Judaeis bellaverat (Joseph. Antiqq. XII. 10) sustulit, ita ut de regno ejus proprie non cogitandum sit.

(64) Strabo XVI. 773.

(65) Justin. XIII. 4.

(66) XIX. 94-160. Plut. Demetr. 7.

septentrionalem ut Judaeam ad Syriam tum temporis adnumeratam fuisse Petramque a finibus Iudaeae (i. e. Judaeae meridionalis) MCC et a mari mortuo CCC stadia remotam nondum urbem fuisse, sed receptaculum quoddam monti superstructum, in quod Arabes opes thesaurosque abdere possent (67). Tota hujus loci descriptio populum denotat, qui barbarorum incursiones anxie metuens omnibus, quibus potest, praesidiis se munit. Regiones montuosae autem ubique et omnibus historiae temporibus ad condendas arces urbesque maxime idoneae habebantur. Caput Sabaeorum eodem modo monti imminebat (68), quo illae moles, quae moenia Pelasgica vocamus, summis in jugis montium praeruptorum conspiciuntur. Nabataeorum, ut ad Diodorum redeamus, parti greges commerciaque, parti agrorum cultura cordi fuisse videtur. Diodori verba "Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα γένη τῶν Ἀράβων, ὧν ἕνα καὶ ἡσώρησι μιν γνίμενα τοῖς φορολογουμένοις etc., nisi forte, ut multa apud hunc scriptorem, otiosa sunt, aliquid continent, quod omnibus ex partibus examinari non minimi momenti est. Arabes bipartiti sunt. Alteri vagis similes vitam agunt solutiorem, opulentiaque nutriendo greges deportandoque aromata comparata gaudent, quamquam numero reliquis pauciores sunt. Tributariis, qui alteram efficiunt partem, ii commixti sunt, qui agros colunt, moribusque ad Syros proprius accedunt. Haec quum nobiscum reputa-

(67) De situ hodierno conferri potest. Ritters' Beiträge zur Geschichte der Peträischen Araber. pag. 191.

(68) Diodor. III, 46. Plin. XII, 14.

mus, nome illi liberiore vivendi genere usi expugnatores peregrini, hi autem qui tributa solvere coguntur, indigenae habendi sunt? Quis Spartiatarum militantium et perioecorum agros colentium, quis patriciorum plebejorumque e Niebuhrii quidem definitione non meminerit? Sententia de discrimine, quod inter Arabes liberos vegetalesque intercedebat, constituta, opinio, Arabes progredientes indigenas Edomitas cum expulisse tum sibi subjecisse, eo magis confirmatur. Animo incerto haesito nescius, num id quod Diodorus de Arabibus domiciliis non utentibus, quamquam agros exercent, narrat, ad ineptias, quibus hic scriptor non ita emunctae naris aliquoties obruitur, an ad fontem, quem noster adiit (69), referam. Eodem modo Diodorus omni paene iudicio derelictus esse videtur, qui Arabes semibarbaros litteras ad Antigonum dantes Antigonumque iis rescribentem nostratium instar facit.

Athenaeus audito, Nabataeos ad *κατασκευάζειν* celebrandam profectos esse, opportunum tempus sibi obyenisse ratus, receptaculo eorum potiri in animum inducit. Alium locum Diodori, qui naturam illius conventus melius explicat, adferre volumus (70). Garyn-

(69) Diodorus successorum Alexandri historiam maximam partem ex Hieronymo Cardiano hausit, de quo conferri possunt Vossius de historicis Graecis pag. 66, Mannertus Geschichte der Nachfolger Alexanders p. 352 et qui nuper dissertationem „de fontibus veterum auctorum in enarrandis expeditionibus Gallicis in Macedoniam atque Graeciam susceptis“ scripsit, amicissimus mihi Schmidtijs pag. 25 sqq.

(70) Lib. III. c. 42.

danei Maraneorum sedes prope sinum Arabicum infra Nabataeos olim sitas occupaverunt, quum incolae conventus celebrandi causa domicilia reliquissent (71). Conventus hi quinto quoque anno redibant vel *πενταετηρικοί* erant Deosque colendos non minus quam mercès permutandas frequentiam hominum illam in regionem conduxisse, e locis duobus Diodori inter se comparatis intelligi licet. Tempa asyla erant Deorumque tutelae tum, cum iuramentum minime valebant, omnia commercia committi solebant. Oraculum Jovis Ammonici, quod laedere summum nefas habebatur, praeter supplices divinoque consilio egentes etiam mercatores e remotissimis terris congregabat (72). Sic e religione veterum non solum artes, quibus vita exornatur, profectae sunt, sed etiam, id quod novum inauditumque nobis videtur, tota conjunctio populorum, origo primariaque causa omnis humanitatis, a Deorum cultu repetenda est.

Gravem vindictam Nabataei e conventu reduces ab Athenaeo exegerunt, qua re Antigonus exacerbatus filium Demetrium cum manu expedita victores aggredi jubet. Arabes verbis Antigoni parum confisi speculatores editioribus in locis collocaverant facibus praeditos. Hoc eo consilio factum erat, ut hostibus adventantibus, alter alteri taeda *ἐκ διαδοχῆς* incensa rem nunciare posset. Id saltem genus telegraphorum, quos vocant, apud multos populos ve-

(71) A Strabone XVI. 776 eandem historiam succinetius referenti *Γαρινδαῖοι* et *Μαρανῖται* nominantur.

(72) Heerens Ideen zur Politik etc. II. pag. 235.

teres obvium (73) et ab omni hominum petulantia tutum nebulis, quod hodie interdum aegre fertur, minime obnoxium erat. Nabataei nuncio de adventu Demetrii accepto fortiter se defendunt et Rhodi expugnator infecta re receptui canere cogitur. Nabataeos Antigoni temporibus jam in ora maris mortui positos paullatim Palaestinae orientalis partem occupantes videmus. Moabitarum Ammonitarumque gentes, quibus urbes Judaeorum trans Jordanum sitae propugnacula fuisse videntur, a Nabataeis vincuntur nominaque subactorum apud scriptores non jam occurrunt (74). Numerus non ita parvus oppidorum Arabicorum natura manuque munitorum a Josepho commemoratur. Tota regio inde a mari rubro usque ad *Κοίτην Συρίας*, excepta Judaea Samaria et Galilaea, Arabum erat, qui pro alacritate ignaviave regum Syriacorum aut imperio eorum coëreabantur aut suis parebant regibus. Quum post pugnam ad Ipsum oppidum Ol. 119, 4 Seleucus et Lysimachus terras Antigoni sortirentur, illi Arabiae quoque partes obvenerunt, quia Appianus Seleucum Arabibus imperantem facit (75). Monumentum Aduitanum Ptolemaeum Euergeten a Leucecome usque ad terram Sabaeorum progressum omnes felicitis Ara-

(73) Cf. Aeschyl. Agamem. vs. 292 seqq. ed. Schütz; Suidas sub voce ἀγγαροί. Aeschylus nomen remque a Persis in fabulam hanc Ol. 80, 2 (cf. Boeckhius de prince. tragg. p. 54) doctam transtulerat.

(74) Mannerts Geog. der Griechen und Römer. IV. 137.

(75) Syriac. 58.

biae populos sibi subjecisse narrat (76). Hanc igitur expeditionem primam dixerim, quae unquam in Arabiam felicem suscepta est. Seleucidae colonias nonnullas in Arabia felici condidisse, e nominum similitudine conjicio. Apud Plinium enim Arethusa Chalcis et Larissa urbes Graecae in Arabia nominantur (77). Eadem autem urbium nomina in Syria quoque occurrunt (78). Quinam Seleucidarum auctor coloniarum in Arabia sitarum, quas Plinii aevo jam dirutas videmus, habendus sit, nescimus, Fortasse aliquis originem earum ad Antiochum Magnum reduxerit. Antiochus hic secunda cum fortuna conflictatus ab Arabibus Ituraeis et Syriacis se suaque imperio ejus submittentibus adjutus Ol. 140, 2 Arabes in ripis Hieromacis fluvii non procul a Tiberiade lacu habitantes coercuit urbibus Gadara, Abila et Rabbatamana captis. Imprimis Rabbatamana urbs, quo in nomine Schweighäusero Ammonitarum nomen latere videtur, loci indole firmissima Antiocho multas obtulit difficultates et oppidani summum ad discrimen adacti viis subterraneis et

(76) Fabricius biblioth. Tom. II. p. 608 (Edit. Hamburg. 1728).

(77) Plin. VI, 28. Paulo supra Ampelone (a vinetis, ut codd. Gelenii opponunt) Milesiorum Colonia nominatur. De consuetudine Milesiorum, domus mercatorias secundas (Faktoreien, Comptoirs) e quibus coloniae paullatim exortae sunt, in remotissimis adeo regionibus condendi, egregia Rambachii dissertatio „De Mileto atque ejus colonis“ pag. 24 conferri potest, quamquam nulla Ampelones ibi ratio habetur. Harduinus haec urbem eandem ac Ampen esse vult.

(78) Strabo XVI, 753. De Asia VI, p. 460. 461. 476.

enuiculis effugere studuerunt (79). Spes evadendi irrita cecidit et Antiocho omnes se subjecerunt. Anno insequenti Ol. 140,3 acere inter Aegyptios Syrosque proelium committitur, cui Arabes Zabdielo duce Antiochum secuti interfuerunt (80). In conspectum Romanorum Arabes primo, quoad scio, in pugna ad Magnesiam pervenerunt (81). Camelis insidentes gladiisque perlongis instructi ab Antiocho ante equitatum collocati sunt. Quam Alexander frustra paraverat in Gerrhaeos expeditionem, eam Antiochus perpetravit. Jacturam decimi tertii libri Polybii, quo hoc Antiochi iter enarratum erat, valde conquerimur. E fragmentis, quae Stephanus Byzantinus sub vocibus *κατηνία*, *λάβαι* et Suidas in *στακίη* et *αίλιουσι* nobis conservarunt, navibus illam expeditionem factam esse Antiochumque mira comitate atque humanitate erga Gerrhaeos usum dona non exigua accepisse, discimus. Tum Antiochum eum Gerrhaeis foedus icturum interpretum ope indigentem videmus. Syros Antiocho duce ora maris Persici potitos fuisse, narratio de Numenio promontorio Naumachaeorum praeposito declarat (82).

Quando Nabataeorum imperium tantam sui famam sit nactum, ut finitimis terrori fuerit, saepe diuque jactata est quaestio. Hanc quaestionem non absimilem illi alteri esse: Possumusne, si minus annum, temporis saltem spatium investigare, quo

(79) Polyb. V. 71. Joseph. Antiq. XII. 3.

(80) Polyb. V. 79. 82, 85.

(81) Livius XXXVII. 39. Appian. Syriac. c. 32.

(82) Plin. VI. 28. Mannert VI, p. 144.

Morgenländischen
Gesellschaft

civitatum, quibus Arabia circumdatur, vires tam afflictæ fuerint, ut gens, antea vixdum nota, ad potestatem non contemaendam efferi potuerit, nemo non videt. Aegyptus post Ptolemaei Evergetæ obitum aut regibus parricidiis libidinibusque pollutis serviebat aut tutorum suam rem magis quam patriæ communis salutem respicientium præda erat. Factiones huc illuc civium iras studiaque trahebant Romanisque terram hanc bonis omnibus refertam sibi comparando intentissimis exoptatam intercedendi ansam offerebant. Quo taedio rerum Aegyptiarum perscrutator jure afficitur, eodem animus historiam Syriacam intuentis permovetur. Pax Antiocho Magno a Romanis concessa omnes incolis opes extorserat successoresque avaritia sordida crudelitateque infames odium subjectorum sibi conflaverunt. Hinc seditiones, bellaque civilia exorta sunt. Judæi, quorum legibus Syrii impii insultaverant, Macchabæis ducibus justa ira stimulati ingentes (mirabile dictu) exercitus parva manu contriverunt. Huc accedebat, quod Parthi, quibus Romani ipsi imparés postea erant, magnas Syrorum clades ediderunt. Sic Syria quoque in dies immunita impedire non potuit, quominus Arabes altera ex parte progredientes imperium satis firmum sibi compararent. Quodsi incrementa populi alicujus, ut in historia saepissime usu venit, e statu infracto debilique vicinorum repetere volumus, initia magni regni Petraeorum, quorum ad potentiam multa jam antea contulerant, in periodo, quæ Antiochi Magni mortem excipit, posuerim. Judæi soli, quo tem-

pore sub Asmonaeis miro animi vigore correpti erant, Arabibus, cum quod neque Aegyptii neque Syriasi sunt, acriter obstiterunt. Per septennium Ol. 148, 1 — Ol. 150 Josephus Hyrcani filius quotidianis certaminibus cum Arabibus congregiebatur, bellicae spectaculo in terram eorum compulso in Essebonitide (Amorrhitarum olim sede (83)) castellum munitionissimum extruxit, donec Antiochum Epiphanem Arabes vexatos non neglecturum esse ratus manum sibi ipse inferret (84). Judas Macchabaeus Nabataeis opem fert contra Timotheum et hoc in certamine Arabes Arabibus oppositos videmus (85). Jonathan et Alexander Jannaeus castra Arabibus opponunt, ille septentrionalibus prope Damascum sitis, hic australibus, qui lacus Tiberiadis Asphaltitaeque accolae urbes firmissimas obtinuerunt (86). Hoc tempore multos regulos dynastasque Arabicos conspicimus. Ut omittam, Syriam fere totam dynastis peregrinis subditam fuisse, Arabes sibi non temperavisse, quin reges Syrorum ad arbitrium protegerent tollerentve (ut Zabelus aut Zabdielus Alexandri Balae interfectores sub Ol. 158, Malchus, Zizus (87) demonstrant), ut taceam, Aretam quandam, natione haud dubie Arabem, post Antiochi XII mortem Damasci regnum adeptum esse (88), in

(83) Mannert VI. p. 180.

(84) Joseph. Antiqq. XII. 4.

(85) Antiqq. XII. 8.

(86) Antiqq. XIII. 5. 13. 14. XIV. 1. 1. Macchab. XI. 17.

(87) Antiqq. XIII. 4. 5. 14.

(88) Antiqq. XIII. 15.

Gaulonitide domum Zenodori, in Galaatide et Batanaea Obedam et Zenonem, Zenodori filium, Arabibus imperantes invenimus (89). Hos autem et terrarum amplitudine et rerum copia rex Petrae urbis longe superavit, qui solus postea nobis respiciendus erit.

Bellum Mithridaticum populos, ne fama quidem antea notos, Romanis objecisse et omnium expeditionum post Alexandri mortem in Orientem factarum vel maxime finibus geographiae ethnographiacque populorum Asiaticorum proferendis inseruisse, res est, de qua omnes hodie consentiunt. Arabes quoque in illa gentium colluvie commemorantur, quippe qui a Tigranis partibus modo steterint, modo, societatem cum Romanis compositam magis e re sua fore rati, ab illo desciverint. Arabes Syriam regionesque prope Euphratem incolentes fallaces, perfidi, rapinarumque studiosissimi, insidiis magis quam justis pugnis hostes lacescentes a rerum scriptoribus depinguntur. Crassi foeda clades, non dissimilis cladi Varianae, maximam partem Arabum malignitati dolisque adtribuenda est (89).

Sed redeamus ad Arabes Petraeos, quorum regis obiter jam mentio facta est. Aretas rex eorum terras vicinas crebris incursionibus carpendo post mortem Alexandri Jannaei Ol. 176, 1 magnum imperium sibi comparaverat (90). Tum Hyrcano ad-

(89) Cff. Plut. Crass. c. 21. 22. 28. 29 edit. Reisk. et qui ab interpp. laudantur rerum scriptores.

(90) Justin. XXXIX. 5. Gronovius ad h. l. „Non dubito, quin hic (Erotimus) sit Aretas, ut ab aliis vocatur.“ Dum viro

Scauro, dum Pompejus Romae versatur, Syriam administrandi munus injungitur, qui Aretae bellum infert diuque agros ejus depopulatur, donec Aretas, magno auri pondere dato, pacem redimeret (92). Nummuli duo exstant in memoriam hujus rei excusi (93). Bella civilia non sine Arabum auxiliis gesta sunt. In pugna ad Pharsalum Arabes a Pompeji partibus stant. Equites Caesar Alexandriam profecturus Malcho regi Nabataeorum imperat et sagittarii Arabici equis iusidentes Brutum Cassiumque in pugna Philippensi adjuvant (94).

Biennio praeterlapso a. 40. a. Ch. Herodes, Antipatri Idumaei filius, insidiis, quas Antigonus Aristobuli filius ei struxerat, undique circumdatus, Malchi, regis Arabum, amicitiae, qua Antipater animos Arabum sibi devinxerat, immemoris, fidem frustra implorat Romanque se confert (95). Malchum hunc Aretae Petraei, cujus amicitia Antipater imprimis gavisus est (96), successorem esse, autumo. Herodes gratia Antonii sibi comparata in Judaeam redit, cujus pacatae regionem, circa Hierichunta sitam, Antonius Cleopatrae dono dat Arabiae Phoenicesque partibus aliquot additis (97). Quid Plutarchi verba

(92) Antiqq. XIV. 4. Bell. Judaic. I. c. 8.

(93) Josephi edit. Havercamp. In Praefatione hi nummuli sub Nro 12 et 13 inveniuntur.

(94) Appian. Bell. Civil. II. 71. IV. 38. Bell. Alexand. c. I.

(95) Antiqq. XIV. 14. Bell. Judaic. I. 14.

(96) Antiqq. XIV. 1. 7.

(97) Antiqq. XV. 4. Bell. Judaic. I. 18. Dio Cass. XLIX. pag. 593. Plut. Anton. 36.

„καὶ προστίθησι καὶ τῆς Ναβαταίων Ἀραβίας, ὅση πρὸς τὴν ἐκτὸς θάλασσαν ἀποκλίνει“ *sibi velint, fortasse aliquis quaerat. Nisi Plutarchum sinum Arabicum et mare mediterraneum sic distinxisse judicare volumus, ut illum τὴν ἐντὸς θάλασσαν hoc τὴν ἐκτὸς θάλασσαν dixerit, ἢ ἐκτὸς θάλασσα in ἢ ἐντὸς θάλασσα mutandum erit, quia illam partem Arabiae Nabataeae Aegypto adjectam esse, quae mare mediterraneum adtingit, Plutarchi sententia est.*

Malchus et Herodes Cleopatrae tributarii facti sub tempus pugnae Actiacae non minus ob odium, quo Herodes ob auxilium ipsi denegatum in illum flagraverat, quam ob malam fidem Arabis in solvendo tributo, Cleopatra iras utriusque fonte, se infestarunt, id quod causa erat, ut ipsi pugnae Actiacae, in quam Arabes Syriaci Jamblichō duce profecti erant, non interessent (98).

Virgilius licentia illa, quam vocamus poeticam, excusari potest, quod Sabaeos i. e. Arabiae felicis incolas pugnae Actiacae participes (99) fecerit, id quod in Florum rhetorice magis quam historice de naufragiis spoliisque Sabaeorum, quibus litora obsita fuerint, loquentem non cadit. Dum pugna Actiaca Romanos Romanis objicit, Herodes Arabesque varia dimicaverunt fortuna, donec Judaei

(98) Antiqq. XV. 5. Bell. Judaic. I. 19. Dio Cass. L. pag. 614. Plut. Anton. 61.

(99) Aen. VIII. 706.

(100) Florus IV. 11.

peropportune ab Herode admoniti animis receptis hostes aggredierentur victoresque decederent (101).

Per septennium jam totus terrarum orbis Caesari Octaviano parebat, jam pax exoptatissima infortunia bellorum civilium resarcire incipiebat, cum Aelius Gallus, tertius Aegypti provinciae praefectus, a. 730. u. c. Augusto decimum et Cajo Norbano coss. expeditionem in Arabiam felicem subit. Hanc nobis Strabo Plinius et Dio Cassius tradiderunt (102). Illius testimonium quum, ad quamcunque geographiae veteris partem accingeris, gravissimum sit, Arabica exponentis eo majoris momenti est, quod praeter scriptorum temporum injuria deperditorum de Arabia relata res ab Athenodoro philosopho (103) et Aelio Gallo ipsi amicissimis (104) enarratas nobiscum communicat. Plinius priores scriptores maximam partem secutus multa et e Jubae libris hac de expeditione petita et a negotiatoribus Romanis et legatis Arabicis enarrata addit, ita ut nunc corrigentis nunc suppletis partes sibi poposcisse videatur. Dionis hujus expeditionis enarratio hanc ob rem minime negligenda est, quod, quo remotius aevum ejus a temporibus Augusti abest, eo liberius illam exponendi potestatem habet, cum

(101) Antiqq. XV. 5. Bell. Judaic. I. 19.

(102) Strabo XVI, 780 — 782. Plinius VI. 28. Dio Cassius LIII, pag. 724.

(103) De vita Athenodori Tarsensis conferri potest Fabricius biblioth. Lib. III. c. 15. p. 391.

(104) Strabo II, 118. Ἡς (sc. στρατιᾶς) ἠγείτο ἀνὴρ γί-
λος ἡμῶν καὶ ἐταῖρος Αἴλιος Γάλλος.

Strabo omnem culpam rei male cedentis ad Arabem dolos machinantem transferens nimio erga amicum studio ductus esse videatur. Inter pöetas, quorum scripta exstant, Virgilius (105), Propertius (106) et Horatius (107) hanc rem commemorant. Minime dubius sum, quin Appianus libro vicesimo quarto, cui Ἀραβικῶν nomen inscriptum erat (108), etiam Augusti expeditionem tractaverit. Praeterea apud Tzetzen (109) Uranii alicujus Arabica commemorantur. Stephanus Byzantinus ejusdem scriptoris plus quam vices laudati quintum librum τῶν Ἀραβικῶν sub voce Μωδῶ nominat. Cujus de vita et scriptis quum nihil certi habeam, neque num idem sit, qui Uranius Syrus a Suida nominatur, satis sciam, quaestionem, quatenus bellum Arabicum Augusti complexus sit, missam facio. Idem de Glaucō, ejus archaeologia Arabica apud

(105) Aeneid. VII. 605.

(106) Elegg. III. 1. 16. V. 6. 81. edit. Lachm.

(107) I. Carmm. XXIX. 1. XXXV. 31. et 40. Ex his duobus locis unusquisque luce apertius videt, Bentleii sententiae, quae primum odarum Horatianarum librum ad annos DCCXXV, DCCXXVI et DCCXXVII u. c. refert, multa opposita esse. Tota igitur computatio carminum Horatii denuo retractata nemini philologorum opprobrium illud tritum et decantatum, tanquam ludicra aucupentur, inflixerit.

Nescio, quid scholiastas nec non Cruquii commentatorem adduxerit, ut in explicando versu 32. carm. XXXV de occidente et oriente sibi oppositis cogitaverint. Melius et geographiae veterum aptius Horatii recentiores editores hac de re disseruerunt.

(108) Photii biblioth. Nro 57. et Anonymus in vita Appiani. Cf. Schweighäuserum ad App. Tom. III. pag. 896.

(109) Tzetzes Chil. VII. 739.

Stephanum non raro occurrit et de Ulpiano sub voce *Τάϊρροι* dicendum est. Omnium, quas Romani unquam suscepere, expeditionum proprium est, quod iis de vita publica privataque deque institutis populorum peregrinorum parum edocemur. Opinione, suos mores esse praestantissimos, capti bellisque atrocibus adsueti aliorum populorum, qualiscunque litterarum artiumque status apud eos fuit, ne minimam quidem egerunt curam. Hinc spissam illam caliginem, qua res Etruscae obvolvuntur, repetitive-
ris. Quid, quod de Carthaginiensium institutis Graeci scriptores potius quam Romani adeundi sunt? Quamvis aevo Augusteo, Julio Caesare imprimis praeeunte, illa *ἀνασθησία* studio, remotissima quaeque cognoscendi, sensim cesserit, Romana indoles mire quam sibi constitit. Alexandrum Indiam subacturum magnus doctorum physicesque peritorum numerus comitatus est. Aelium quenquam eruditione insignem vel naturae perscrutatorem secutum esse, non traditum est. Augusto ipsi cognitio terrae illius minus cordi fuisse videtur, quam cupido, ditissimis post Indos hominibus imperio suo additis, aerarium reficiendi, licet Strabo hoc consilium Augusto non sane dignissimum celare studeat. Aegyptus autem illis temporibus eodem modo, quo postea usque ad viam maritimam in Indiam detectam vinculum inter commercia Indica Arabicaque et Europea intercedens erat terramque hanc Arabiam Indiamque expugnaturis peropportunam esse, Augusti expeditio aeque ac recentissima Francogallorum expeditio declarat.

Aelius Gallus ex ordine equestri oriundus, tertius Aegypti in provinciae formam redactae praefectus (110) decem millia militum in Arabiam deduxit. Militum horum pars Romani, pars socii Nabataei et Judaei erant. Arabiae Petraeae rex Obodas dicitur, quem Mannertus sponte Romanos secutum facit, (111) ut nimirum poenas ab aliquot gentibus Arabicis sumeret. Qui totam Arabum cum Romanis rationem animo perpendit, Mannerto assentiri nequit. Arabes Petraei, ut Judaei, subditi a Romanis habiti non solum tributa quotannis Romanam conferebant (112), sed etiam omnium controversiarum arbitros Romanos faciebant (113), ita ut de voluntariis auxiliis non cogitandum sit. Obodas Malchi (114), de quo supra dictum est, successor, tardus ignavusque indole (115) mollique vivendi generi indulgentissimus, omnem potestatem

(110) Strabo XVI. 819.

(111) VI. pag. 113.

(112) Antiqq. XV. 4.

(113) Antiqq. XVI. 9. 10.

(114) Malchum hunc crudelitate intemperantiaque Cleopatrae interfectum esse, a nemine nisi a Josepho (Bell. Judaic. I. 23.) perhibetur. Quum Malchus autem, dum pugna Artica committitur, rex Arabiae conspiciatur (Antiqq. XV. 5. bell. Judaic. I. 19), Cleopatrae autem auctoritas post illam fugam turpissimam tam imminuta esset, ut Nabataei impunes classem ejus in mari rubro exstructam comburere auderent (Dio Cass. LI. pag. 637.), Jamblichum, quem tormentis ab Antonio necatum esse Dio LI. pag. 618 refert, non autem Malchum apud Josephum, nisi forte hunc ineptissime sibi contradixisse statuimus, illo loco legendum esse propono.

(115) Praeter Strabonem Antiqq. XVI, 8. conferri possunt.

procuratori (ἐπιτροπῶν) Syllaeo, homini artium malaram studiosissimo, commiserat. Qui quum imperium, quocunque modo, nemini subjectum sibi conquirendi consilia cepisset, Nicolai Damasceni indicio in angustias compulsus regisque veneficio interremti convictus Augusto irato supplicium facinorum postremo dedit (116). Syllaeus fallacissimus Romanis viae ducem se praebet. Primo auctor fuit, ut Aelius navium longarum classem reficiendam curaret. Arabs ille, sinum Arabicum scopulis submarinis coralliorum opera exstructis (*Korallenriffe*) refertissimum (117) fluxuque ac refluxu navibus longis perniciosum esse, optime gnarus, omnes Romanos undis obrui voluit. Cum nullus longarum navium usus appareret, Gallus milites onerariis *Λευκὴν κόμην* (118) trajici jussit. Arabem callidum impedivisse verisimile est, quominus exercitus Romanorum patriam suam comiteatu, qui illi praebendus fuisset, si itinere pedestri per Nabataeorum terram copias duxisset, exhauriret. Obodae regnum hunc fere in modum patuisse videtur. Septentrionem versus Philadelphia urbs et Jabboc fluvius fines erant. Egra urbs, unde exercitus redux undecim diebus *Μυοῖς ὄρμον* trajectus est, prope sinum

(116) Antiqq. XVI. 9. 10.

(117) Niebuhr's Reise nach Arabien I. Theil, pag. 259, 265, 269.

(118) *Λευκὴ κόμη* nomen Graecum pro Arabico *أبيض* esse, e Stephano Byzantino conjicio, qui, id nomen Syrorum et Arabum lingua colorem album expressisse, testatur. Procul dubio Hebraeorum *לָבָן* (album fieri, pallidum esse) ejusdem originis est.

Arabicum sita ad Obodae regnum pertinuisse traditur. Spatio octo iterum Egra et Μυὸς ὄρεος , quia latitudo sinus Arabici illo loco iter triduum efficiens subtrahenda est, distabant (119). Sic Egra aliquanto australior est quam Leucecome. Ullam urbem autem Obodae plus ad meridiem spectavisse quam Egram, non inveni. Quum Syllaei, Romanos ab urbibus Nabataeorum arceri, plurimum interesset, iter, Leucecome relicta, orientem versus direxisse videtur. Veteris geographiae perscrutatori id ante omnia molestissimum est, quod nomina apud scriptores geographicos obvia, ne dicam remotae Arabiae, sed ne Italiae quidem, certa gaudent auctoritate, cum aliis in codicibus aliter legantur. Quid, quod studia critica, quae hucusque in Plinio restituendo collocata sunt, ne tantum quidem profecerunt, ut Plinii finis desideraretur (120)? Geographia veterum, antequam Plinio et Straboni melius consultum erit, fundamento satis certo nunquam nitetur. Ad textum male exaratum scriptorum geographorum illud accedit, quod veteres ad suarum linguarum idiotismum nomina peregrina adaptandi studiosissimi cum illa nomina mutilaverunt, tum, similitudine aliqua investigata, vecordes illas narratiunculas sibi finxerunt. Attamen Plinio majorem hac in re fidem quam aliis habendam esse, dixerim. Si Plinii Arabica consideramus, multae occurrunt voces, quae typum vere Semiticum

(119) Periplus pag. II.

(120) Allgemeine Litteratur-Zeitung. May 1834. No 91.

prae se ferunt (121) Nominum non paucorum idem scriptor versionem Latinam dedit (122). Ubi scriptores ante eum insanum in modum fabulantur, verbis: „ut existimant, putatur, putant“ critice quasi adpositis indicat, se illorum gregem non sequi.

Confusa perobscuraque Arabicae expeditionis enarratio, regioque mundi, im quam Aelius se convertit, non commemorata, quam fortasse aliquis Straboni non minus quam Plinio objecerit, Romanorum inscitiae tarditatisque adtribuenda est, qui astronomicis observationibus neglectis ab Arabe per semestre tempus ludibrio facti sunt. Quousque Romanorum exercitus sit progressus, parum liquet, quum Strabo urbem Marsyaba, Plinius Caripeta et Dio Athlula expeditionis finem fuisse tradiderint. Mannertus hanc in sententiam fere ratiocinatur: Strabonis Rhamnita Chatramita sunt, nomen Marsyaba e Mariaba corruptum et Ilasarus ex Eleazo, quem Peripli auctor regem Chatramitarum nominat, mutilatus est. Huc accedit, quod Romanos a terra thurifera biduo tantum abfuisse, Strabo narravit. Ergo Romani usque ad extremas regiones Arabiae pervenerunt. Praeterquam, quod lectionem ad arbitrium commutando aliquis non immeritam contra se ipsum suspicionem excitat, mirandum est, quod Strabo, cui nomen Mariaba non inauditum erat (123),

(121) Ne multus sim, voces Baramalacum et Negra in medium propono, in quibus **בְּאֵר מְלָכִים** (puteus regum) et **נְגַר** (fluere) latere videtur.

(122) E. g. significationes nominum Riphearma, Emischabates

(1) Cauranari et Mariaba adscripsit.

(123) Strabo XVI. 768. 778.

hoc potissimum loco lapsus sit. Nomen Ilasari Semiticae originis, quum apud Arabes tum apud Iudaeos obvium (124) ad Chatramitas solos referre, idem est, ac si quis audito nomine Aretae, Syriaci vel nomadici alicujus reguli, illum regem Nabataeorum fuisse credere voluerit, quod nimirum hoc nomen apud Nabataeos invenerit. Auctor Periplus, cujus testimonium, quippe qui, ut arbitrantur, CLXXX fere annis post expeditionem nostram vixerit (125), nobis de Augusto loquentibus non multum facit, regem Eleazum in ipsa thurifera regione habitasse, non autem spatio biduo ab Ἀρωματοφόρῳ abfuisse refert (126). Sic tota, Mannerti ratiocinatio corruit, et tantum abest, ut, Romanos ad mare Indicum pervenisse, putem, ut, ne terras quidem Sabaeorum et Minaeorum vidisse, credam. Plinius enim, exploratorum ope Gallum de his populis certiore factum esse, dicit. Tristissimum exitum, morbis non minus quam Arabibus in Romanos sacientibus, haec expeditio lucri tantum studio suscepta habuit. Num autem Augustus e Propertii facete adulantis verbis (127):

Sive aliquid pharetris Augustus parceret Eois,
Differat in pueros ista tropaea suos
solatium foedae hujus cladis perceperit, nescio. —

(124) Numeri II, 10. VII. 30. אֱלֹהֵינוּ (Deus auxilium meum).

(125) Dodwell de aetate Periplus maris Erythraei. Geogr. minorr. Tom. I. pag. 88.

(126) Periplus pag. 15.

(127) Elegg. V. 6. 81. Edit. Lachm.

VITAE CURRICULUM.

Anno XIII hujus saeculi die XVI. ante *Cal. Jul. Schwetziae*, qui vicus Vistulam adtingens inter Grudentiam Culmiamque situs est, natus sum. Ad septimum usque annum privata patris optimi et carissimi institutione imbutus gymnasium, quod *Brunsbürgae* est, adii. Tum temporis *Schmüllingii* auspiciis schola haec submissa erat, cujus eruditio, non minor quam pietas humanitasque, insigne discipulis aemulationis exemplum proposuit. Unicum solatium juventuti *Schmüllingium* discedentem vehementer desideranti oblatum est, quod eun-

dem virum provinciam amplio-rem patentiorem-que subeuntem vidimus, quodque successor eadem doctrinae copia exornatus parique comitate praeditus, *Gerlachium* dico, nobis relictus est. His duobus viris aequae ac omnibus gymnasii *Brunsbουργensis* praeceptoribus dilectissimis maximas ex intimo corde gratias refero. Anno **MDCCLXXX** testimonio primi ordinis dimissus sedem litterariam, quae *Berolini* est, petii, *Hegelio* illustrissimo Universitatis almae **Rectore Magnifico**. In philosophorum ordinem **Decanus illustris Toelken** me retulit. Per septem semestres scholas philologicas *Boeckhii*, *Boppii*, *Lachmanni*, *Zumptii*, *Heysii*, *Pottii*, frequentavi. In philosophia me excoluere *Hegel*, *Schleiermacher*, *Michelet*, ab *Henning* et *Stuhr*. Historiam, geographiam, chronologiam, statistice et oeconomiam politicam *Hoffmann*, *Ideler*, de *Raumer*, *Steffens*, et *Helwing* me docuerunt. *Boeckhio* cum alia per plurima debeo, tum locum in **Seminario Regio philologico**, cujus

exercitationibus per triennium inferui ipso
*Lachmanno*que ducibus. Omnium horum prae-
ceptorum, qui novis ex illo scientiarum lae-
tissimo fonte ideis novos juvenili menti sub-
didere stimulos, memoriam ad ultimum usque
spiritum pie grateque retinebo.

Scribebam Berolini die XII. mensis No-
vembris MDCCCXXXIV.

T H E S E S.

- I. *Idea libertatis in fide Christiana sola posita est.*
 - II. *Liberæ, quæ vocantur respUBLICÆ, despOTIÆ multorum.*
 - III. *Nihil invenio in doctrina Spinozæ, quod orientem sapiat.*
 - IV. *Philologiam philosophiam ante philosophiam nobis esse, arbitror.*
 - V. *Chryse, cujus nomen in Philocteta Sophoclis legitur, nulla alia Dea, nisi Artemis esse potest, licet Tzetzes ad Lycophr. 911 et Scholiastes ad Il. p. 725 mihi oppositi sint.*
 - VI. *Ludos sæculares Romanorum primo Punico bello a. DVIII. u. c. celebrari coeptos esse, contendo.*
 - VII. *Vocem »filius» nomen appellativum esse, nego.*
 - VIII. *Formationes linguarum vetustissimarum hodiernis longiores fuisse, e lingua Theotisca non minus quam ex Sanscrita demonstrari potest.*
 - IX. *Participium præsens passivi linguæ Latinæ non ignotum.*
 - X. *Carminis, cui Aetnae nomen inscribitur, auctor Ovidium refutandum sibi proposuit.*
 - XI. *Vss. 260 — 270, 776 — 779, 1031 — 1035, 1437 — 1440 Philoctetae Sophoclei (edit. Buttm.) minime adtentandos esse, censeo.*
 - XII. *Herodoti pietas in enarrandis Aegyptiacis nobis magis obsuit, quam profuit.*
-

D: Ne 480

ULB Halle

3/1

000 865 397

